

**ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ
ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ
ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

Долинська Марія Степанівна

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри господарсько-правових дисциплін,
Львівський державний університет внутрішніх справ
м. Львів, Україна*

Набуття якісної вищої освіти, в тому числі юридичної, надає здобувачам вищої освіти як першого (бакалаврського) так і другого (магістерського) рівня вищої освіти можливість у майбутньому отримати достойну професію та високооплачувану заробітну плату.

Існують різні види кваліфікацій юридичної діяльності, тобто окремі види юридичних чи правничих професій. Однак, чинним законодавством встановлено певні вимоги щодо набуття вищої юридичної освіти до окремих професій. Наприклад, лише здобувачі вищої освіти освітнього ступеня магістр мають право претендувати на посади нотаріуса, судді, адвоката, прокурора, керівника та заступника територіального органу поліції [1, с. 33].

Система юридичної освіти в незалежній Україні постійно розвивається та удосконалюється, незважаючи на тривалу війну в державі, зокрема у 2024–2025 роках.

Постановою Кабінету Міністрів України № 1021 від 30 серпня 2024 року [2] «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти», у новій редакції викладено Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти.

Прийняття акту зумовило прийняття численних підзаконних актів. Серед них слід виокремити наказ № 1625 Міністерства освіти і науки України від 19 листопада 2024 року «Про особливості запровадження змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 року № 1021 [3].

Шифр і найменування галузі знань 081 Право тепер поділено на наступні коди і найменування спеціальності: D 8 – Право та D 6 – Секретарська та офісна справа.

Однак порівнюючи вищевказані українські коди та спеціальності з відповідними кодами і найменування відповідної деталізованої галузі Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013 [4] вбачається, що D 8 – Право (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021) – це 0421 Law, а D 6 – це 0415 Secretarial and office work.

Міжнародна стандартна класифікація освіти ISCED-F 2013 визначає загальну галузь – код 04 Business, administration and law, в тому числі 042 Право (042 Law).

0421 Law в свою чергу включає: Комерційне право, Кримінальне правознавство, Історію права, Право корінних народів, Ісламський шариат, Юриспруденцію, Трудове право, Право, Юридичну практику, Юридичні дослідження, Нотаріус/Нотаріальну практику, Помічника юриста (Commercial law, Criminal justice studies, History of law, Indigenous law, Islamic sharia, Jurisprudence, Labour law, Law, Legal practice, Legal studies, Notary/Notary's practise, Paralegal studies).

Вважаємо що відповідно до Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013, до обов'язкових дисциплін, які повинні вивчатися у закладах вищої освіти, в тому числі в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, спеціальності D 8 – Право в освітні програми повинні бути включені більшість з вище перелічених назв навчальних дисциплін.

На думку автора здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти повинні, як обов'язкову дисципліну, вивчати «Нотаріальний процес».

Оскільки Україна є багатонаціональною державою, тому пропонується в освітніх закладах держави проводити хоча би окремі лекції або курси здобувачів вищої освіти, спрямовані на формування етнонаціональної стійкості під час воєнного стану в Україні, так і пропагуванні засад етнонаціональної та гендерної гармонії в суспільстві [5, с. 86].

Код 08 Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013 – це Agriculture, forestry, fisheries and veterinary (Сільське господарство, лісове господарство, рибальство та ветеринарія).

Відповідно Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013 існують також 088 Міждисциплінарні програми та кваліфікації, що включають сільське господарство, лісове господарство, рибне господарство та ветеринарію, в тому числі:

– 0888 Міждисциплінарні програми та кваліфікації, що включають сільське господарство, лісове господарство, рибне господарство та ветеринарію;

– 089 Сільське господарство, лісове господарство, рибне господарство та ветеринарія, не класифіковані в інших галузях,

– 0899 Сільське господарство, лісове господарство, рибне господарство та ветеринарія, не класифіковані в інших галузях.

Враховуючи потребу держави у забезпеченні продовольством населення України, зокрема Збройних Сил України та інших військових формувань виникає потреба у поглибленні знань у галузі аграрного права.

Варто зауважити, що в деяких країнах, наприклад США та Канаді, а також окремих європейських університетах, практикується вивчення навчальної дисципліни *Agricultural Law*. Здобувачі вищої освіти набувають навиків щодо правових засад ведення фермерства, землекористування, дотримання норм харчової безпеки, а також вирішення правових проблеми щодо експорту аграрної продукції.

Аграрне право як навчальна дисципліна практикується при викладанні навчальних дисциплін в університетах Німеччини, Польщі та України.

Навчальні заклади Великобританії та Нідерландів практикують спеціалізацію: *Rural Development and Law*.

В Україні традиційно готують універсальних та широко профільних юристів. У більшості навчальних закладів в останній час пропонуються різні спеціалізації, які починаються на третьому-четвертому курсах. В основному це кримінально-правова, державно-правова, цивільна, господарська та міжнародна спеціалізації [1, с. 34].

Має рацію М. Шелухін, що найчастіше спеціалізації утворюються (вказуються) з метою залучення якомога більшої кількості абітурієнтів. Необов'язковим є те, що випускники, які обрали державне право, зможуть в майбутньому працювати в апаратах державних і громадських організацій, а випускники кримінальної спеціалізації слідчими, і навпаки вибір якоїсь спеціалізації не означає, що випускник вузу не зможе займатися в майбутньому іншими напрямками [6, с. 257].

На нашу думку це особливо є доречним у випадку, коли студент здобуває вищу юридичну освіту за кошти його батьків або за власний рахунок [1, с. 34], та й передбачити майбутнє працевлаштування випускника закладу вищої освіти не можливо.

Війна в Україні теж вносить свої корективи, щодо працевлаштування, оскільки багато випускників мобілізуються до Збройних Сил України, також не багато залишилося працюючих підприємств, тому

здобувач вищої освіти повинен мати можливість отримати найбільш широкий спектр знань.

Література:

1. Долинська М. С. Проблеми юридичної освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Право і суспільство*. 2020. № 2. Ч. 1. С. 32–37. URL: http://pravoisustilstvo.org.ua/archive/2020/2_2020/part_1/8.pdf

2. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-2024-%D0%BF#Text>

3. Про особливості запровадження змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 року № 1021: наказ Міністерство освіти і науки України від 19.11.2024 р. № 1625. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1833-24#Text>

4. International standard classification of education Fields of education and training 2013 (ISCED-F 2013) – Detailed field descriptions. URL: <https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf>

5. Долинська М. Втілення окремих засад етнонаціональної політики в освітній процес під час воєнного стану в Україні. *Вища освіта у період воєнного стану: сучасні виклики та проблемні питання* : Міжнародна науково-практична конференція. Науково-дослідний інститут публічного права, 22 березня 2025 р. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 84–87.

6. Шелухін М. Л. Про внутрішній зміст реформування вищої юридичної освіти в Україні. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право*. 2017. Вип. 4. С. 251–263.